

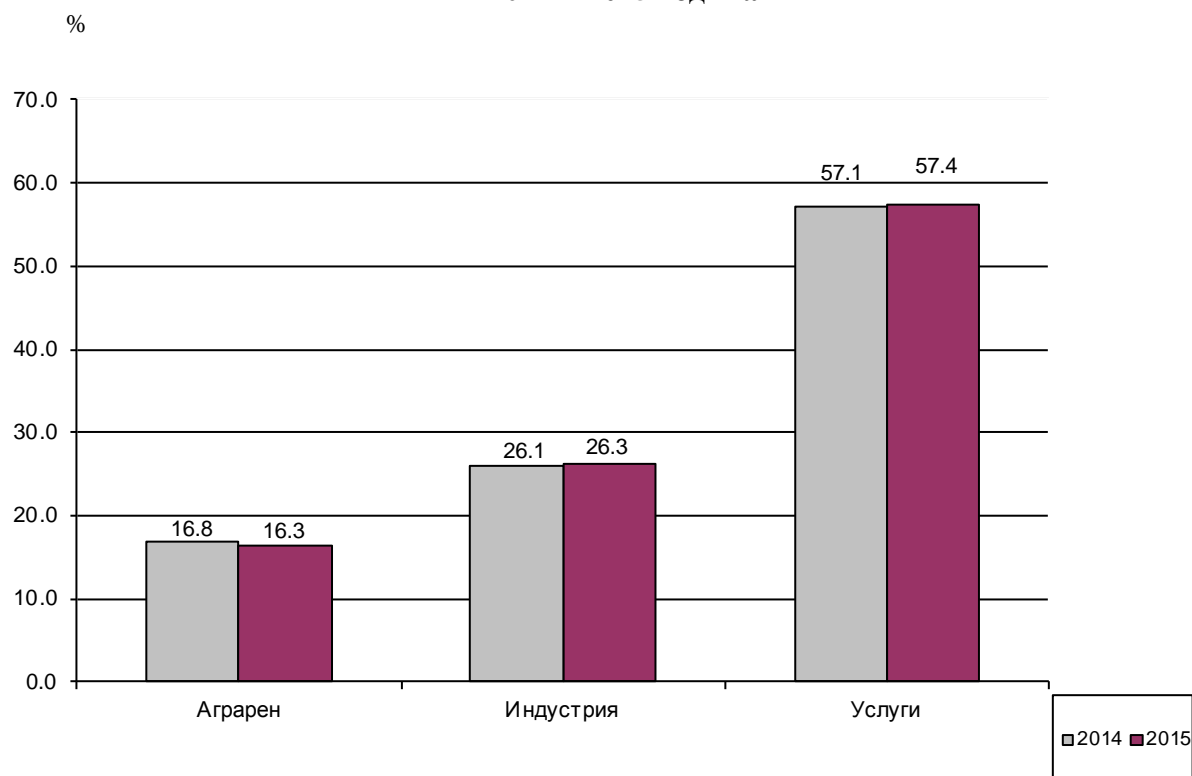

ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА, ЗАЕТИ ЛИЦА И ОТРАБОТЕНО ВРЕМЕ ЗА ЧЕТВЪРТТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2015 ГОДИНА

По предварителни данни през четвъртото тримесечие на 2015 г. БВП на един зает се увеличава с 2.5% в сравнение със същото тримесечие на предходната година.

Заетите лица в икономиката са 3 270.1 хил., а общият брой отработени часове е 1 375.5 милиона. Структурата на заетостта по икономически дейности през четвъртото тримесечие на 2014 и 2015 г. показва увеличение на относителния дял в индустриалния сектор и в сектора на услугите.

Фиг. 1. Структура на заетите лица по икономически дейности през четвъртото тримесечие на 2014 и 2015 година

На едно заето лице се падат 7 247.2 лв. от текущия обем на брутния вътрешен продукт (БВП), като всеки зает създава средно 17.2 лв. БВП за един отработен час.

Брутната добавена стойност средно на един зает през четвъртото тримесечие на 2015 г. реално се увеличава с 0.7% и с 0.6% за един отработен човекочас спрямо съответното тримесечие на предходната година.

По предварителни данни за четвъртото тримесечие на 2015 г. равнището на производителността на труда в индустриалния сектор е 5 939.3 лв. брутна добавена стойност (БДС) средно на един зает и 14.0 лв. за един отработен човекочас. В сектора на услугите всеки зает произвежда средно 6 986.8 лв. БДС, като за един отработен човекочас се създават средно 16.2 лв. от текущия обем на показателя. Най-ниска е производителността на труда в аграрния сектор - 1 428.8 лв. БДС на един зает и 3.8 лв. за един отработен човекочас.

Методологични бележки

1. Производителността на труда е съставен икономически показател, който съпоставя постигнатия резултат (новосъздаден продукт) с вложения трудов фактор при осъществяването на определена икономическа активност на определена икономическа територия за определен период.

2. Основните съставни елементи на производителността на труда са показатели, измерващи резултата от осъществяваната производствена активност (числител) и показателите за вложения труд в производствения процес (знаменател).

3. На национално ниво резултатът от производствената дейност се измерва с брутния вътрешен продукт (БВП) и брутната добавена стойност (БДС), създадени от всички производствени сектори в националната икономика. БВП е основен показател в системата от национални икономически сметки, който представя крайния резултат от производствената дейност на всички резидентни производствени единици (ЕСС¹ 2010). Връзката между БВП и БДС се определя от начина на остойностяване на произведения краен продукт. БВП е остойностен по пазарни цени, включително данъците върху продуктите и вноса, нето от субсидиите върху продуктите. БДС измерва резултата от производствената дейност по базисни цени преди начисляването на данъци, включително субсидиите върху продуктите и услугите.

4. За целите на международни сравнения на производителността на труда на национални икономики е възприето използването на БВП - сайт на Евростат: <http://epp.eurostat.ec.europa> - General Economic Background. Labour productivity per person employed.

5. БДС е показател, който е приложим за изчисляване на производителността на труда както на национално ниво, така и на ниво производствени дейности.

6. Използването на този показател в националната практика е съобразено със специфичния методологичен обхват на сектора „Даване под наем и експлоатация на собствени недвижими имоти” - вид дейност 68.2 от КИД² - 2008 - в състава на БДС се включва и оценка на условния наем на жилищата, наети от техните собственици, който за България е доминиращ - близо 90% от населението живее в собствени жилища. Добавената стойност от условния наем на собствени жилища се класифицира изцяло като опериращ излишък в състава на сметка „Формиране на дохода” и не е свързан директно с трудовата заетост. Поради тази причина добавената стойност в резултат на условния жилищен наем се изключва при изчисляването на производителността на труда както за сектора на услугите, така и за икономиката като цяло.

7. Трудовият производствен фактор в състава на показателя за производителността на труда се измерва с броя на заетите лица в резидентните производствени единици на националната икономика и отработеното от тях време - отработени човекочасове.

8. Измерването на броя заети лица и отработените от тях човекочасове е подчинено на дефинициите и концепциите на ЕСС 2010, така както тези концепции и дефиниции се прилагат при оценката на показателите за резултата от осъществяваната икономическа дейност.

9. При сравняване на данните с резултатите от изследването на работната сила е необходимо да се имат предвид различията в прилаганите дефиниции и методологичните особености. Основните концептуални различия са следните:

- Обект на изследването на работната сила е постоянното население на страната, включително и временно работещите в чужбина, докато данните за заетостта в ЕСС 2010 се определят по отношение на резидентните производствени единици, които могат да наемат работна сила както от страната, така и от чужбина.

¹ ЕСС 2010 - Европейска система за национални и регионални сметки 2010.

² КИД - 2008 - Класификация на икономическите дейности.

- Лицата на срочна военна служба са част от заетите лица съгласно ЕСС 2010, но не се отчитат с изследването на работната сила.

10. Предпочитаният показател за трудовия фактор в състава на производителността на труда е отработеното време, измервано в човекочасове - показател, който представя по-точно фактически вложения труд в процеса на производство - сайт на Евростат: <http://epp.eurostat.ec.europa> - Socio-economic Development. Innovation. Competitiveness and eco-efficiency. Labour productivity per hour worked.

11. Съпоставянето на показателите за производителността на труда във времето налага елиминирането на влиянието на цените в стойността на показателите за резултата от упражняваната икономическа активност. За целта БВП и БДС от текущия период се представят по цени от базисния период.

12. Данни за производителността на труда, за икономиката и по икономически сектори са публикувани на сайта на НСИ в динамични редове по тримесечия и години.

Приложение

Таблица 1

БВП на един зает - текущи цени

(Левове)

Година	Първо тримесечие	Второ тримесечие	Трето тримесечие	Четвърто тримесечие
2000	1836.4	1849.8	2320.0	2647.0
2001	2073.5	2154.8	2574.8	2811.7
2002	2318.7	2376.9	2810.7	3043.5
2003	2464.2	2497.3	2906.3	3124.9
2004	2704.3	2745.2	3198.6	3419.0
2005	2978.1	3068.0	3519.2	3850.6
2006	3178.7	3374.9	3961.0	4269.5
2007	3757.2	3885.2	4523.6	4980.5
2008	4099.7	4503.0	5083.8	5445.6
2009	4242.3	4686.3	5054.1	5456.4
2010	4265.9	4798.5	5379.0	6035.8
2011	5021.5	5530.0	5975.6	6194.6
2012 ¹	4996.1	5755.2	6203.2	6777.2
2013 ¹	5243.4	5655.8	6076.6	7006.3
2014 ¹	5078.8	5742.4	6354.6	7181.0
2015 ¹	5269.6	6126.8	6429.1	7247.2

Таблица 2

БВП на един отработен човекочас - текущи цени

(Левове)

Година	Първо тримесечие	Второ тримесечие	Трето тримесечие	Четвърто тримесечие
2000	4.5	4.4	5.9	6.3
2001	5.0	5.1	6.4	6.8
2002	5.7	5.7	6.9	7.3
2003	6.1	6.0	7.2	7.5
2004	6.6	6.5	7.9	8.0
2005	7.3	7.3	8.7	9.1
2006	7.8	8.0	9.8	10.1
2007	9.2	9.2	11.2	11.8
2008	9.7	10.5	12.3	12.8
2009	10.5	11.2	12.5	13.0
2010	10.5	11.5	13.4	14.4
2011	12.4	13.2	14.9	14.8
2012 ¹	12.3	13.8	15.4	16.2
2013 ¹	13.0	13.5	15.1	16.7
2014 ¹	12.6	13.8	15.8	17.1
2015 ¹	13.0	14.7	16.0	17.2

¹ Данните са предварителни.

Таблица 3
БВП на един зает - индекс на физическия обем¹ на един зает спрямо съответния период на предходната година

(Проценти)

Година	Първо тримесечие	Второ тримесечие	Трето тримесечие	Четвърто тримесечие
2000	.	.	.	.
2001	104.7	107.2	105.3	102.6
2002	106.4	106.0	105.5	105.2
2003	105.2	102.9	99.7	100.8
2004	101.8	104.0	104.7	104.7
2005	106.0	105.2	103.1	103.7
2006	100.7	104.1	104.2	103.7
2007	104.1	106.6	102.9	104.1
2008	103.6	104.9	103.6	101.3
2009	95.9	97.0	99.9	97.4
2010	100.0	106.1	103.2	106.2
2011	103.7	105.4	103.3	103.4
2012 ²	102.9	103.7	102.6	102.1
2013 ²	102.1	99.2	101.5	103.9
2014 ²	99.9	102.3	100.1	102.3
2015 ²	102.5	102.6	102.9	102.5

Таблица 4
БВП на един отработен човекочас - индекс на физическия обем¹ на един отработен човекочас спрямо съответния период на предходната година

(Проценти)

Година	Първо тримесечие	Второ тримесечие	Трето тримесечие	Четвърто тримесечие
2000	.	.	.	.
2001	103.9	106.6	102.7	103.8
2002	108.4	106.0	104.4	104.6
2003	105.2	104.4	100.6	101.1
2004	100.7	102.2	104.2	102.3
2005	106.6	105.0	103.1	104.7
2006	100.8	104.3	104.7	104.1
2007	104.0	106.8	102.8	104.1
2008	100.3	102.5	100.9	100.0
2009	99.9	99.6	102.5	99.3
2010	100.2	106.2	103.3	106.1
2011	103.7	105.6	103.4	103.4
2012 ²	102.9	103.6	102.6	102.0
2013 ²	102.1	99.2	101.5	103.7
2014 ²	100.0	102.4	100.1	102.3
2015 ²	102.5	102.5	102.9	102.5

¹ Индексите са изчислени въз основа на стойностите на съответния показател по съпоставими цени на 2010 година. Повече информация за приложението метод вж. в: Измерване на ефекта от промени в обема и промени в цените (Методологични бележки).

² Данните са предварителни.